

SINIF ÖĞRETMENLERİ VE SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİNE VE BEP HAZIRLAMAYA İLİŞKİN ÖZ- YETERLİKLERİNİN BELİRLENMESİ*

DETERMINING PRIMARY SCHOOL TEACHERS' AND PRIMARY SCHOOL PRE-SERVICE
TEACHERS' SELF-EFFICACY BELIEFS TOWARDS INTEGRATED EDUCATION AND IEP
PREPARATION

Öğr. Gör. Fatih CAMADAN

Rize Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü
fatih.camadan@rize.edu.tr

Öz

Araştırmanın amacı sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitime ve BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterliklerinin belirlenmesidir. Araştırma, Rize Üniversitesi Eğitim Fakültesi sınıf öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 107 öğretmen adayı ve Rize ili Çayeli ilçesinde görev yapan 131 sınıf öğretmeni olmak üzere toplam 238 kişi ile yürütülmüştür. Çalışmada Aksüt, M, Battal, İ, ve Yıldız F. (2005)'nin geliştirdikleri *Kaynaştırma Eğitimi Anketi* ile Tike Bafra, L. ve Kargın, T. (2009)'nin geliştirdikleri *BEP Hazırlama Sürecinde Karşılaşılabilecek Güçlükleri Belirleme Ölçeği* kullanılmıştır. Araştırmada; öğretmen adaylarının, öğretmenlere göre kaynaştırma eğitime ve BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterliklerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin kaynaştırma eğitime ve BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterlikleri arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür. Kaynaştırma eğitimindeki yeterliklerini algılayışlarında erkek öğretmen adaylarının lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülürken, BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterliklerinde ise gerek öğretmenlerin gerekse öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Ayrıca hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin, almayanlara göre kaynaştırma eğitime ve BEP hazırlamaya ilişkin olarak kendilerini daha yeterli algıladıkları bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma Eğitimi, Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP)

Abstract

The aim of this research is to determine the self-efficacy beliefs of primary teachers and pre-service primary teachers towards Integrated Education and IEP preparation. The research was carried out on 238 people, 107 of whom were pre-service primary teachers studying at the Faculty of Education in Rize University and 131 of whom were primary teachers working in Çayeli district of Rize. Integrated Education Questionnaire developed by Aksüt, M, Battal, İ, and Yıldız F. (2005) and The Scale of Determining Potential Difficulties in IEP Preparation Process by Tike Bafra, L. and Kargın, T. (2009) were utilized as data gathering instrument. In the study, self-efficacy beliefs of pre-service primary teachers towards Integrated Education and IEP preparation were found out to be more than that of primary teachers. A meaningful positive correlation between the self-efficacy beliefs of primary teachers and pre-service primary teachers towards Integrated Education and IEP preparation was observed. While the scores of male pre-service teachers in terms of perceiving their competence for Integrated Education were found to be significantly higher than females; no significant difference according to genders, in terms of self-efficacy towards IEP preparation was found. Moreover, it was found out that the primary teachers attending in-service training perceive themselves more competent for IEP preparation than the primary teachers not attending in-service training.

Keywords: Integrated Education, Individualized Education Program (IEP)

* Bu çalışma 20. Ulusal Özel Eğitim Kongresi "Öğretmen Yetiştirme" 'de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

1. GİRİŞ

Günümüzde her öğrencinin farklı alanlarda yeteneğinin var olduğu düşüncesinin önem kazanması özel gereksinimli öğrencilerin eğitime verilen önemi de artırmıştır. Öğrencinin kimi alanlarda yetersiz olması onun hiçbir alanda başarı gösteremeyeceği anlamına gelmemektedir. Bu düşünceye paralel olarak Ataman (2009), özel eğitimin amacını, öğrencinin potansiyellerinin açığa çıkarıp en üst seviyede kullanabilmesine fırsatlar verilmesi, kendine yeten, çevreye uyumlu ve üretken bireyler olabilmeleri, olarak tanımlamıştır. Bu amaca ulaşılmasında kaynaştırma eğitiminin çok önemli bir yeri vardır. Kırcaali-İftar'ın (1992) tanımına bakıldığında “kaynaştırma eğitimi, özel gereksinimli öğrencinin gerekli destek hizmetleri sağlanarak, tam ya da yarım zamanlı olarak kendisi için en az kısıtlayıcı eğitim ortamı olan normal eğitim sınıflarında eğitim görmesi” olarak ifade edilmiştir. Bu tanımdan yola çıkarak özel gereksinimli bireylerin yabancılaştırılmadan, yalıtılmadan ve öteleştirilmeden akranlarıyla beraber olacağı ortamlarda alacakları bir eğitimle daha başarılı olabilecekleri söylenebilir. Çünkü öğrencinin akademik, kişisel ve sosyal gelişiminin birlikte olduğu göz önünde bulundurulduğunda, kaynaştırma ortamlarının bu öğrencilerin çok yönlü kazanımlarına daha fazla olanaklar sağladığı görülmektedir. Bu konuda Peck, C. A., Carlson, P. ve Helmstetter, E. ve Holahan ve Costenbader'in (2000) yaptıkları çalışmada, kaynaştırma eğitimi sonunda özel gereksinimli öğrencilerin akademik başarılarının yanı sıra grupta çalışma, problem çözme, işbirliği yapabilme ve diğer insanlara yardımcı olma gibi sosyal becerilerinin de geliştiği görülmüştür.

Kaynaştırma eğitimi verildiği ortam olarak en az kısıtlayıcı olandan en fazla kısıtlayıcı olana doğru sıralandığında; tam zamanlı kaynaştırma uygulaması, kaynak oda destekli kaynaştırma, yarım zamanlı kaynaştırma, özel sınıf, gündüzlü özel eğitim okulu ve yatılı özel eğitim okullarında uygulanabilmektedir (Kırcaali-İftar ve Batu, 2007). Bu ortamlarda görev alan personelden biriside sınıf öğretmenleridir. Sınıf öğretmenin bu eğitimdeki rolü ise *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde, Madde 59- (1). (2).* de şu şekilde tanımlanmıştır: “Öğretmenler, kendilerine verilen sınıfta veya şubenin derslerini, programda belirtilen esaslara göre planlamak, okutmak, bunlarla ilgili uygulama ve deneyleri yapmak, ders dışında okulun eğitim-öğretim ve sosyal etkinliklerine katılmakla yükümlüdürler. Ayrıca, bireyselleştirilmiş eğitim programları, gelişim ölçekleri ile ölçme ve değerlendirme araçlarının hazırlanmasında ve uygulanmasında BEP geliştirme birimi ile iş birliği yapmak, bireyselleştirilmiş eğitim programlarını uygulamak ve değerlendirmekle görevlidir”. Bu noktada sınıf öğretmenlerine önemli sorumluluklar düşmektedir. Sınıf öğretmenleri eğer kaynaştırma eğitiminde yukarıda tanımlanan ve kendisinden beklenen bu yeterliklere sahip değil iseler kaynaştırma eğitiminden istenen verim elde edilememektedir. Bu konuda Nizamoğlu (1996), İzci (2005) ve Temel (2000) yaptıkları çalışmalarda kaynaştırma eğitiminde kendilerini yeterli görmeyen sınıf öğretmenlerinin, derslerinde özel gereksinimli öğrencilerin yararına olan hedeflere ulaşamadıkları ve kaynaştırma öğrencileriyle daha çok problem yaşadıkları bulunmuştur.

Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde kendilerini ne derece yeterli algıladıklarının daha iyi anlaşılması için aşağıda öz-yeterlik kavramı üzerinde durulacaktır. Bandura (1986), öz-yeterliği bireyin belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize edip o işi başarabilme kapasitesine ilişkin yargısı şeklinde tanımlamıştır. Cone (2009), ise öz-yeterlik kavramının, bireyin belirli davranışları gerçekleştirip gerçekleştirilemeyeceğine yönelik inancını ve bireyin söz konusu davranışların sonucuna ilişkin beklentilerini yansıtan iki temel boyutu olduğundan bahsetmiştir. Öğretmenlik mesleğine ilişkin öz-yeterliği ise Denzine, J.B. Cooney ve R. McKenzie, (2005) öğretmenlerin, öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde olumlu bir etkiye sahip olabilmelerinde kendi yeteneklerine olan inançları şeklinde tanımlamıştır. Dolayısıyla öğretmenin, öğrenci ve öğrenme sürecini olumlu yönde etkileyebilmesi için öncelikle bu mesleği başarabileceğine ilişkin inanancının yüksek olması beklenir. Rubeck ve Enochs (1990) (Akt. Enochs, L.G., Smith, P.L. ve Huinker, D. (2000)) öz-yeterliği düşük olan öğretmenlerin daha az alan bilgisi olduğu ve bu durumda öğrencilerin başarısını olumsuz etkilediğini bulmuşlardır. Bu bilgiler ışığında, kaynaştırma eğitimine yönelik öz-yeterlik, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimini etkili ve verimli bir şekilde yapabileceklerine, öğrenciyi ve öğrenme sürecini olumlu yönde etkileyeceklerine ilişkin kendi yetenekleri hakkındaki inançları olarak tanımlanabilir.

Kaynaştırma eğitimi sürecinde akranlarıyla beraber olmalarıyla birlikte özel gereksinimli öğrencilerin diğer öğrencilerle büsbütün aynı eğitimi almaları beklenemez. Dolayısıyla özel gereksinimli öğrenciler için özel bir eğitim programı olması gerekmektedir. Burada özel programdan kastedilen Bireyselleştirilmiş Eğitim Programıdır (BEP). BEP, Özyürek' e (2004) göre, “özel gereksinimli öğrenciler için sınıf öğretmenin de yer aldığı uzman bir ekip tarafından hazırlanan, bireyin göstermesi beklenen toplumsal normların gerektirdiği bedensel, toplumsal, duyuşsal ve bilişsel davranışları göstermesi için gerekli ek yaşantıların, ortamların, görev alacak personel ve çalışma sürelerinin belirtildiği programdır”. Kaynaştırma eğitiminin uygulama kısmının tamamlayıcısı diyebileceğimiz BEP'in kullanılması da sınıf öğretmenin bu alandaki yeterliğinin bir parçasıdır denebilir. Bu konuda yapılan çalışmalarda Smith ve Simpson (1989), Timuçin (2000) ve Yıldızeli (2000) BEP'in kullanıldığı eğitimlerde kullanılmayanlara göre özel gereksinimli öğrencilerin daha fazla kazanımları olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlara paralel olarak Çuhadar (2006), çocuğun gelişiminin takip edilmesinde yardımcı olduğu ve sonraki öğretmene durumuyla ilgili bilgi aktarılabilmesi için öğretmenlerin BEP'in gerekliliğine ve kullanılmasına yönelik olumlu görüş bildirdiklerini ortaya koymuştur.

Dolayısıyla sınıf öğretmenlerinin, özel eğitim gerektiren bireyleri tanıyabilme, kaynaştırma ilkelerini uygulayabilme, programın içeriğine ilişkin yöntem ve teknikleri kullanabilme ve öğrencinin performansını ölçme ve değerlendirme kriterlerine uygun şekilde değerlendirme yapabilme gibi noktalarda kaynaştırma eğitimine ve BEP'e ilişkin yeterliklere sahip olmaları beklenir. Bahsedilen yeterlikler ise öğretmen adaylarına lisans eğitimlerinde ve bu alanda eğitim alma imkânı olmamış

öğretmenlere ise hizmet içi eğitimlerde verilmesi gerekmektedir. Literatürde sınıf öğretmeni adaylarının ve sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi ve BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterlikleri arasındaki ilişkinin doğrudan incelendiği araştırmalara rastlanmamıştır. Araştırma bu noktada literatüre önemli bir katkı sağlayabilir. Ayrıca araştırma, öğretmen adayları ve öğretmenler ile yürütüldüğü için ulaşılan sonuçlar doğrultusunda, hem öğretmen yetiştirme sürecine hem de öğretmenlik mesleğinin icra edilmesi sürecine ilişkin öneriler yapılabilecektir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırma eğitimine ve BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterliklerinin belirlenmesidir. Bununla birlikte araştırmada sınıf öğretmeni ve öğretmen adaylarının,

1. Kaynaştırma eğitimine ilişkin öz-yeterlik puanları istatistiksel olarak farklılaşmakta mıdır?
2. BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterlik puanları istatistiksel olarak farklılaşmakta mıdır?
3. Kaynaştırma eğitimine ve BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterlik puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir ilişki var mıdır?
4. Kaynaştırma eğitimine ve BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterlik puanları cinsiyete göre istatistiksel olarak farklılaşmakta mıdır? sorularına cevap aranmaktadır.

Ayrıca sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ve BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterlikleri hizmet içi eğitim alıp almadıklarına göre de karşılaştırılmıştır.

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizi hakkında bilgi verilmiştir.

2.1. Çalışma Grubu

Araştırma Rize Üniversitesi Eğitim Fakültesinde 2009-2010 yıllarında öğrenim gören sınıf öğretmenliği bölümü 107 tane son sınıf öğrencisi ve Rize ili Çayeli ilçesinde görev yapan 131 tane sınıf öğretmeni olmak üzere toplam 238 kişi ile yürütülmüştür. Katılımcıların 116'sı bayan, 122'si erkektir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, katılımcıların kaynaştırma eğitimine ilişkin öz-yeterliklerini belirleyebilmek için Aksüt, M, Battal, İ, ve Yıldız F. (2005)'in geliştirdikleri *Kaynaştırma Eğitimi Anketi*; BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterliklerinin belirlenebilmesi için ise Tike Bafra, L. ve Kargın, T. (2009)'nin geliştirdikleri *BEP Hazırlama Sürecinde Karşılaşılabilecek Güçlükleri Belirleme Ölçeği* kullanılmıştır.

2.2.1. Kaynaştırma Eğitimi Anketi

Beşli Likert tipinde derecelendirilen ölçekten alınabilecek yüksek puanlar kaynaştırma eğitiminde kişinin kendisini yüksek düzeyde yeterli olarak algıladığını, düşük puanlar ise kendisini düşük düzeyde yeterli olarak algıladığını göstermektedir. Ölçeğin tamamının güvenilirlik katsayısı .86 bulunmuştur. Ölçek, 28 madde ve üç boyuttan (kaynaştırma eğitimi ilkelerini bilme, yöntem ve teknikleri kullanabilme, uygun ölçme ve değerlendirme ölçeğini kullanabilme) oluşmakla birlikte toplam puan hesaplanarak da kullanılabilir. Bu araştırmada ise ölçeğin güvenilirlik katsayısı .98 bulunmuştur.

2.2.2. BEP Hazırlama Sürecinde Karşılaşılabilecek Güçlükleri Belirleme Ölçeği

Beşli Likert tipinde derecelendirilen ölçekten alınabilecek yüksek puanlar karşılaşılabilecek güçlüğün yüksek düzeyde olduğunu, düşük puanlar ise karşılaşılabilecek güçlüğün düşük olduğunu göstermektedir. Ölçeğin tamamının güvenilirlik katsayısı .90 bulunmuştur. Ölçek, 20 madde ve dört boyuttan (bilgi düzeyi, BEP sürecine ilişkin güçlükler, BEP ekibine ilişkin güçlükler ve BEP sorumluluklarının paylaşılmasına ilişkin güçlükler) oluşmakla birlikte toplam puan hesaplanarak da kullanılabilir. Bu araştırmada ise ölçeğin güvenilirlik katsayısı .96 bulunmuştur.

2.3. Verilerin Analizi

Betimsel tarama modeline dayanan bu araştırmada, öğretmen ve öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine ve BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterlik puanları t-test ile ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Kaynaştırma eğitimine ve BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterlik puanları arasındaki ilişki korelasyon analizi ile belirlenmeye çalışılmıştır. Kaynaştırma eğitimine ve BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterlik puanlarının cinsiyete göre farklılaşma durumu ve öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine ve BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterliklerinin hizmet içi eğitim alıp almadıklarına göre farklılaşma durumu yine t-test ile ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Analizler SPSS 17.0 paket programıyla yapılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Öğretmenler ve öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine ilişkin öz-yeterlik puanları Tablo 1. de t-testi ile karşılaştırılmaktadır.

Tablo 1: Öğretmenler ve öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine ilişkin öz-yeterliklerinin karşılaştırılması

Konum	N	X	Ss	sd	t	p
Öğretmenler	131	3.20	1.17	236	-8.18	.00
Öğretmen adayları	107	4.18	.43			

Tablo 1. incelendiğinde, öğretmenler ve öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine ilişkin öz-yeterlik puanlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği; öğretmen adaylarının, öğretmenlere göre kaynaştırma eğitiminde kendilerini daha yeterli gördükleri bulunmuştur [$t_{(236)}=-8.18$, $p<.05$].

Öğretmenler ve öğretmen adaylarının BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterlik puanları Tablo 2. de t-testi ile karşılaştırılmaktadır.

Tablo 2: Öğretmenler ve öğretmen adaylarının BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterliklerinin karşılaştırılması

Konum	N	X	Ss	sd	t	p
Öğretmenler	131	3.20	1.21	236	6.84	.00
Öğretmen adayları	107	2.23	.70			

Tablo 2. incelendiğinde, öğretmenler ve öğretmen adaylarının BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterlik puanlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği; öğretmen adaylarının, öğretmenlere göre BEP hazırlamada kendilerini daha yeterli algıladıkları görülmektedir [$t_{(236)}=6.84$, $p<.05$].

Öğretmenler ve öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine ve BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterlikleri arasındaki ilişki Tablo 3'te korelasyon analizi ile test edilmiştir.

Tablo 3: Öğretmenler ve Öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine ve BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterlikleri arasındaki ilişki

		BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterlik	
Kaynaştırma Eğitimine ilişkin öz-yeterlik	Öğretmenler	Pearson Korelasyon Katsayısı (r)	-.82**
		Anlamlılık (p)	.00
		N	131
	Öğretmen Adayları	Pearson Korelasyon Katsayısı (r)	-.22*
		Anlamlılık (p)	0.02
		N	107

* P < 0.05, ** P < 0.01

Tablo 3'te görüldüğü gibi öğretmenlerin yüksek düzeyde ($r = -.82$) ve öğretmen adaylarının düşük düzeyde ($r = -.22$) kaynaştırma eğitimine ve BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterlik puanları arasında istatistiksel olarak negatif yönlü anlamlı düzeyde ilişkiler bulunmaktadır.

Öğretmenler ve öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine ilişkin öz-yeterlik puanlarının cinsiyete bağlı olarak farklılaşp farklılaşmadığı Tablo 4'te t-testi ile karşılaştırılmaktadır.

Tablo 4: Öğretmenler ve öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine ilişkin öz- yeterliklerinin cinsiyete göre karşılaştırılması

	Konum	N	X	Ss	sd	t	p
Öğretmenler	Kız	68	3.22	1.17	129	.13	.90
	Erkek	63	3.20	1.18			
Öğretmen Adayları	Kız	48	4.30	.43	105	2.60	.01
	Erkek	59	4.10	.42			

Tablo 4. incelendiğinde, öğretmen adaylarının kaynaşturmaya ilişkin yeterlilik puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği; bayan öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre kendilerini daha yeterli gördükleri bulunmuştur [$t_{(105)}=2.60, p<.05$].

Öğretmenler ve öğretmen adaylarının BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterlik puanlarının cinsiyete bağlı olarak farklılaşp farklılaşmadığı Tablo 5'te t-testi ile karşılaştırılmaktadır.

Tablo 5: Öğretmenler ve öğretmen adaylarının BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterliklerinin cinsiyete göre karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	X	Ss	sd	t	p
Öğretmenler	Kız	68	3.19	1.16	129	-.20	.84
	Erkek	63	3.20	1.27			
Öğretmen Adayları	Kız	48	2.17	.73	105	-1.67	.10
	Erkek	59	2.40	.67			

Tablo 5. incelendiğinde, öğretmenler [$t_{(129)}=-.20, p>.05$] ve öğretmen adaylarının [$t_{(105)}=-1.67, p>.05$] BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterlik puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir.

Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine ve BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterlik puanlarının hizmet içi eğitim alıp almadıklarına bağlı olarak farklılaşp farklılaşmadığı Tablo 6'da t-testi ile karşılaştırılmaktadır.

Tablo 6: Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine ve BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterliklerinin hizmet içi eğitim alıp almadıklarına göre karşılaştırılması

	Hizmet içi Eğitim Alıp Almadığı	N	—		sd	t	p
			X	Ss			
Kaynaştırma eğitimine İlişkin öz-yeterlik	Evet	50	3.91	.58	129	6.51	.00
	Hayır	81	2.75	1.22			
BEP hazırlamaya ilişkin öz- yeterlik	Evet	50	2.41	.93	129	-6.87	.00
	Hayır	81	3.69	1.10			

Tablo 6. incelendiğinde, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine [$t_{(129)}=6.51$, $p<.05$] ve BEP hazırlamaya [$t_{(129)}=-6.87$, $p<.05$] ilişkin öz-yeterlik puanlarının hizmet içi eğitim alanların lehine anlamlı şekilde farklılaştığı görülmektedir.

4. TARTIŞMA

Araştırmada; öğretmen adaylarının, öğretmenlere göre kaynaştırma eğitiminde kendilerini daha yeterli algıladıkları bulunmuştur. Bu konuda yapılan çalışmalarda, Özbaba (2000), İzci (2005) ve Temel (2000) sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde kendilerini yeterli donanıma sahip olarak algılamadıklarını ortaya koymuşlardır. Bu sonuçlar araştırmadan elde edilen sonuçlarla örtüşmektedir. Ancak Yavuz (2005) ve Battal'ın (2007) yaptıkları çalışmalarda ise öğretmenler, kendilerini kaynaştırma eğitiminde yeterli gördüklerini bulmuşlardır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar bu sonuçlarla ise çelişmektedir. Sınıf öğretmenlerinin, aday öğretmenlere göre kaynaştırma eğitiminde kendilerini daha az yeterli görmelerinde, bu konuda ders almamış olmalarının etkili olduğu düşünülmektedir. Bu konuda ders alan ve almayan iki grup arasındaki farklılık, verilen eğitimin işe yararlığı noktasında anlamlıdır. Bu düşünceyi destekler nitelikte Temel (2000) kaynaştırma eğitimi ile ilgili ders almış öğretmenlerin, almayanlara göre kendilerini bu konuda daha yeterli gördükleri sonucuna ulaşmıştır.

Öğretmenlerin, öğretmen adaylarına göre kendilerini BEP hazırlamaya ilişkin daha az yeterli algıladıkları bulunmuştur. Bu konuda Öztürk (2009) ve Scruggs ve Mastropieri'nin (1996) yaptıkları çalışmalarda, öğretmenlerin BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterliklerinin düşük olduğunu bulmuşlardır. Bu sonuçlarla araştırmadan elde edilen sonuçlar benzerlik göstermektedir. Öğretmen adaylarının, öğretmenlere göre BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterliklerinin daha yüksek olması ise bu konuda aldıkları derslerin yararlı olmasıyla açıklanabilir.

Araştırmada, öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine ve BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterlikleri arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür. Bu konuda yapılan herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu durum özel gereksinimli öğrencilerin eğitiminde kaynaştırma eğitimiyle BEP'in birlikte düşünülmesi gerektiğini göstermektedir. Farklı bir ifadeyle, BEP hazırlamadan yürütülen bir kaynaştırma eğitiminin eksik olacağı düşünülmektedir.

Cinsiyete göre yapılan karşılaştırmalarda; kaynaştırma eğitimine ilişkin öz-yeterliklerde erkek öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu konuda yapılan çalışmalarda Küçüker, Kargın ve Akçamete'nin (2002) ve Menlove, Hudson ve Suter'in (2001) kaynaştırma eğitimine ilişkin öz-yeterliklerde cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma bulamamışlardır. Dolayısıyla araştırmadan elde edilen sonuçlar bu sonuçlarla çelişmektedir. Araştırmada, BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterliklerde ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır. Bu sonuca paralel olarak Tike (2007) de BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterliklerde cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını ortaya koymuştur.

Hizmet içi eğitim alıp almama durumuna göre, alan öğretmenlerin, almayanlara göre kaynaştırma eğitimine ve BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterliklerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Tike (2007), yaptığı çalışmada hizmet içi eğitimlere katılan öğretmenlerin BEP hazırlamaya ilişkin kendilerini daha yeterli algıladıklarını bulmuştur. Bu sonuç ile araştırma sonuçları paralellik göstermektedir. Dolayısıyla bu konuda verilen hizmet içi eğitim programlarının yararlı olduğu düşünülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda; öğretmen adaylarının, öğretmenlere göre kaynaştırma eğitimine ve BEP hazırlamaya ilişkin olarak kendilerini daha yeterli algıladıkları bulunmuştur. İki grubun kaynaştırma eğitimi ve BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterlikleri arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür. Cinsiyete göre yapılan karşılaştırmalarda ise kaynaştırma eğitimindeki yeterliklerini algılayışlarında, erkek öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Ayrıca hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin, almayanlara göre kaynaştırma eğitimine ve BEP hazırlamaya ilişkin olarak kendilerini daha yeterli algıladıkları bulunmuştur.

Bu sonuçlardan yola çıktığımızda ve ilgili literatür (Yavuz (2005) ve Battal (2007)) incelendiğinde de; sınıf öğretmenliği programının içeriğine, özel eğitim ve kaynaştırmayla ilgili derslerin konmasının çok isabetli bir karar olduğu görülmektedir. Benzer şekilde, tüm öğretmenlik programlarının içeriğine de bu derslerin konması yararlı olacaktır. Ayrıca kaynaştırma eğitiminin amacına ulaşabilmesi için öğretmen adaylarının, teoriğini bilmeleriyle birlikte özel gereksinimli öğrencileri süreçte izleyip tanıyabileceği uygulama çalışmalarına da yer verilmelidir. Bu amaçla, öğretmenlik stajı uygulamalarında, kaynaştırma eğitime yönelik deneyim kazanmalarına olanak sağlayacak şekilde içeriğin düzenlenmesinin olumlu sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir.

Bilindiği gibi BEP, hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesiyle birlikte oldukça geniş teorik ve pratik donanım gerektiren bir programdır. Dolayısıyla sınıf öğretmenliği programının ve RAM'larda çalışmak üzere öğretmen yetiştiren programların (PDR, özel eğitim öğretmenliği vb.) BEP'i ders içinde bir konu olarak değil, BEP'e yönelik ayrıca bir ders almaları daha yararlı olacaktır.

Araştırmada kaynaştırma eğitime ve BEP'e yönelik verilen hizmet içi eğitim programlarının yararlı olduğu görülmüştür. Ancak bu programlarda beceri kazandırmayı hedefleyen uygulamaya dönük çalışmalara yer verilmesinin daha iyi sonuçlar vereceği düşünülmektedir ki bu düşünce konuyla ilgili yapılan çalışmalarla da desteklenmektedir (Tike, 2007 ve Küçükler, Kargın ve Akçamete, 2002).

Diğer önemli görülen bir nokta ise materyal teminidir. Menlove, Hudson ve Suter'in (2001) yaptıkları çalışmada görülmüştür ki; materyal ve doküman eksikliği BEP hazırlanmasında öğretmenlerin işini zorlaştırmaktadır. Bu noktada MEB tarafından, BEP'in hazırlanıp uygulanmasını kolaylaştıracak gerekli araç-gereç desteğini sağlamasının kaynaştırma eğitime katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aksüt, M., Battal, İ. ve Yıldız, F. (2005). *Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmeni Adaylarının Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Yeterlilikleri (Uşak İli Örneği)*, 14. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Denizli.
- Ataman, A. (2009). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*. 7. Baskı, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık
- Bandura, A. (1986). *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Battal, İ. (2007). Sınıf Öğretmenlerinin ve Branş Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi (Uşak İli Örneği), *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Cone, N. (2009). Pre-service Elementary Teachers' Self-Efficacy Beliefs About Equitable Science Teaching: Does Service Learning Make A Difference?, *Journal of Elementary Science Education*, 21 (2), 25-34.
- Çuhadar, Y. (2006). ilköğretim Okulu 1-5. Sınıflarda Kaynaştırma Eğitimine Tabi Olan Öğrenciler İçin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Hazırlanması, Uygulanması, İzlenmesi Ve Değerlendirilmesi İle İlgili Olarak Sınıf Öğretmenlerin Ve Yöneticilerin Görüşlerinin Belirlenmesi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, Zonguldak.
- Denzine, J.B. Cooney ve R. McKenzie, (2005). Confirmatory Factor Analysis of The Teacher Efficacy Scale For Prospective Teachers, *British Journal of Educational Psychology*, 75 (4), 689–708.
- Enochs, L.G., Smith, P.L. ve Huinker, D. (2000). Establishing Factorial Validity of the Mathematics Teaching Efficacy Beliefs Instrument, *School Science and Mathematics*, 100 (4), 194–202
- Holahan, A. ve Costenbader, V. (2000). A Comparison of Developmental Gains for Preschool Children with Disabilities in Inclusive and Self-Contained Classrooms, *Topics in Early Childhood Special Education*, 20 (4), 224-235.
- İzci, E. (2005). Sınıf Öğretmeni Adaylarının “Özel Eğitim” Konusundaki Yeterlilikleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, (www.esosder.org), 4 (14), 106-114.
- Kırcaali-İftar, (1992). Özel Eğitimde Kaynaştırma, *Eğitim ve Bilim*. 16, 45-50
- Kırcaali-İftar, G. ve Batu, S. (2007). *Kaynaştırma*, Kök Yayıncılık, 3. Baskı, Başak Matbaası, Ankara.
- Küçükler, S., Kargın, T. ve Akçamete, G., (2002). Rehberlik ve Araştırma Merkezi Elemanlarının Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğine İlişkin Görüşlerinin ve Yeterlilik Algılarının Geliştirilmesi. *Educational Sciences and Practice* 1 (1), 101-113.

- Menlove, R., Hudson ve P., Suter, D. (2001). A Field of IEP Dreams Increasing General Education Teacher Participation In The IEP Development Process, *Teaching Exceptional Children*, 33 (5), 28- 33
- Nizamoglu, N. (1996). Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarındaki Yeterlikleri. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Özbaba, N. (2000). Normal Çocuk Annelerinin Kaynaştırma Uygulamasına İlişkin Görüşleri, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü İstanbul.
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 31.05.2006 tarih ve 26184 sayılı Resmî Gazete.
- Öztürk, C.Ç. (2009). Eğitim Uygulama Okuluna Devam Eden Zihinsel Engelli Öğrencilerin Öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hakkında Görüşlerinin Belirlenmesi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Özyürek, M. (2004). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Temelleri ve Geliştirilmesi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Peck, C. A., Carlson, P. ve Helmstetter, E. (1992). Parent and Teacher Perceptions of Outcomes for Typically Developing Children Enrolled in Integrated Early Childhood Programs: A Statewide Survey, *Journal of Early Intervention*, 16 (1), 53-63.
- Scruggs, T. ve Mastropieri, M. A. (1996). Teacher Perceptions of Mainstreaming/Inclusion 1958-1995: A Research Synthesis. *Exceptional Children*, 63, 59-74.
- Smith, S ve Simpson, R. (1989). An Analysis of Individualized Education Programs (IEPs) For Students with Behavioral Disorders. *Behavioral Disorders*. 14,107-116.
- Temel, Z. F. (2000). Okul Öncesi Eğitimcilerinin Engellilerin Kaynaştırılmasına İlişkin Görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 148-155.
- Tike, L. (2007). Sınıf Öğretmenleri, Rehber Öğretmenler ve Rehberlik Araştırma Merkezi Çalışanlarının Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hazırlama Sürecine İlişkin Tutumları ve Bu Süreçte Karşılaştıkları Güçlüklerin Belirlenmesi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tike Bafra L. ve Kargin, T. (2009). Sınıf Öğretmenleri, Rehber Öğretmenler ve Rehberlik Araştırma Merkezi Çalışanlarının Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hazırlama Sürecine İlişkin Tutumları ve Bu Süreçte Karşılaştıkları Güçlüklerin Belirlenmesi, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (KUYEB) Dergisi*, 9 (4).
- Timuçin, U. (2000). Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrencilerin Yapabildiklerine Göre Hazırlanarak Sınıf Öğretmenine Verilen Öğretim Planının Ders Amaçlarını Gerçekleştirme Düzeyi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yavuz, C. (2005). Ankara İlindeki Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Sürdürülen Kaynaştırma Uygulamalarının Değerlendirilmesi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Yıldızeli, A. İ. (2000). Öğrenme Güçlüğü Çeken Çocuklara Bireyselleştirilmiş Öğretim Yöntemiyle Matematik Öğretimi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.